

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME

Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius, tel. (8 5) 266 2990,
faks. (8 5) 266 2863, 262 5940, el. p. elvyra.baltutyte@tm.lt

Lietuvos Respublikos Seimo
Konstitucijos komisijos pirmininkei
gerb. R. Šalaševičiūtei

2013-02-06 Nr. (8.2.2.) 268 - 14
Į 2013-01-22 Nr. S-2012-570

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONSTITUCIJOS KOMISIJOS PRAŠYMO

Ministro Pirmininko pavedimu atsakydami į Jūsų 2013 m. sausio 22 d. prašymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei, pirmiausiai pažymime, kad pagal Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2011 m. sausio 17 d. potvarkio Nr. 15 „Dėl darbo grupės sudarymo“ 1 punktą sudarytai darbo grupei pasiūlymams dėl Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) Didžiosios kolegijos 2011 m. sausio 6 d. sprendimo byloje *Paksas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34932/04) vykdymo parengti (toliau darbo grupė) minėto potvarkio 2 punktu buvo pavesta „išanalizuoti galimus Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2011 m. sausio 6 d. sprendimo byloje *Paksas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34932/04) vykdymo būdus, išskirti ir įvertinti *galimas alternatyvas*, parengti apibendrintus pasiūlymus ir iki 2011 m. gegužės 31 d. pateikti juos Ministrui Pirmininkui“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 6 d. pasitarime darbo grupės 2011 m. gegužės 31 d. pateiktiems Apibendrintiems pasiūlymams dėl Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2011 m. sausio 6 d. sprendimo vykdymo byloje *Paksas prieš Lietuvą* buvo pritarta ir nuspręsta pateikti juos Lietuvos Respublikos Seimui.

Atkreiptinas dėmesys, kad formuluojant pavedimą minėtai darbo grupei buvo atsižvelgta į tai, kad prižiūrint Europos Tarybos Ministrų Komitetui valstybė atsakovė gali laisvai pasirinkti, kokiomis priemonėmis ji atliks savo teisinę pareigą pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 46 straipsnį vykdyti galutinius EŽTT sprendimus. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad darbo grupės sudarymo metu oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje dar nebuvo konstatuota, kad „iš Konstitucijos 135 straipsnio 1 dalies Lietuvos Respublikai kyla pareiga pašalinti minėtą Konvencijos Protokolo Nr. 1 3 straipsnio nuostatų nesuderinamumą su Konstitucijos, *inter alia* jos 59 straipsnio 2 dalies ir 74 straipsnio, nuostatomis. Atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, Lietuvos teisinė sistema grindžiama Konstitucijos viršenybės principu, vienintelis būdas pašalinti šį nesuderinamumą – priimti atitinkamą (-as) Konstitucijos pataisą (-as)“¹. Tad pagrindine darbo grupės išvada laikytina tai, kad siekiant suderinti Lietuvos teisę su tarptautiniais įsipareigojimais pagal Konvenciją, reikia nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos prielaidos asmenims, pašalintiems iš užimamų pareigų apkaltos proceso tvarka už šturkštų Konstitucijos pažeidimą ar priesaikos sulaužymą, praėjus tam tikram laikui vėl būti renkamiems Seimo nariu ir užimti Seimo nario pareigas, ir tai reikia padaryti

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 2 straipsnio 5 dalies (2012 m. kovo 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Valstybės žinios, 2012, Nr. 105-5330.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – ir Konstitucija) pataisomis. Darbo grupė laikėsi nuomonės, kad formaliai ir pati minimaliausia Konstitucijos pataisa, kuria būtų nustatytas atitinkamas EŽTT neproporcingu pripažinto konstitucinio ribojimo būti renkamam Seimo nariu terminas, būtų pakankama tinkamam EŽTT sprendimo įgyvendinimui užtikrinti. Tačiau, kaip yra pažymėta darbo grupės apibendrintuose pasiūlymuose, tiek konkretaus termino pasirinkimas, kuriam pasibaigus asmuo, šiurkščiai pažeidęs Konstituciją arba sulaužęs priesaiką, kurį apkaltos proceso tvarka Seimas pašalino iš užimamų pareigų ar panaikino jo Seimo nario mandatą, galėtų būti renkamas Seimo nariu, tiek intervencijos į konstitucinį teisinį reguliavimą apimtis (pvz., Konstitucijos keitimas, apimantis ir nuolatinio pobūdžio konstitucinio draudimo užimti visas kitas pareigas, kurių ėjimo pradžia yra susieta su Konstitucijoje numatytos priesaikos davimu, koregavimą²) priklauso nuo įstatymų leidėjo politinės valios.

Atsižvelgiant į Konstitucijos 147 straipsnį, pagal kurį Lietuvos Respublikos Seimui yra suteikta išimtinė konstitucinė Konstitucijos keitimo iniciatyvos teisė, manytina, kad Konstitucijos nuostatų pataisų, būtinų pašalinti kilusį nesuderinamumą tarp Konvencijos ir Konstitucijos, formulavimas, tuo užtikrinant EŽTT Didžiosios kolegijos sprendimo įgyvendinimui reikalingų bendrųjų priemonių³ priėmimą, kaip bet kuri konstitucinė reforma, yra išimtinė Seimo prerogatyva, vykdoma atsižvelgiant į konstitucinio reguliavimo nuoseklumo, vientisumo ir darnos imperatyvus. Šiuo požiūriu pastebėtina, kad Ministro Pirmininko sudarytos darbo grupės pateiktuose apibendrintuose pasiūlymuose yra išdėstyti kiekvieną iš pateiktųjų galimų Konstitucijos keitimo alternatyvų pagrindžiantys argumentai ir kiekvienos iš jų galimai keliami probleminiai aspektai siūlomas Konstitucijos pataisas vertinant visuminio konstitucinio teisinio reguliavimo sistemiškumo ir darnos kontekste. Kaip minėta, šios alternatyvos buvo formuluojamos dar iki Konstitucinio Teismo 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimo, todėl, mūsų manymu, darbo grupės apibendrintų pasiūlymų tekstas galėtų būti vertinamas kaip vienas iš informacijos šaltinių Seimui, kuris, įgyvendindamas savo išimtinę prerogatyvos teisę, turės apsispręsti dėl konkrečių Konstitucijos pataisų.

Pagarbiai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė
Europos Žmogaus Teisių Teisme

Elvyra Baltutytė

² Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitete yra nagrinėjama byla Paksas prieš Lietuvą, kurioje, remdamasis JT Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (toliau – ir Paktas) 14 straipsnio 1 ir 2 dalimis (teisingas ir nešališkas bylos nagrinėjimas bei nekaltumo prezumpcijos principas), 15 straipsniu (nėra bausmės be įstatymo) bei 25 straipsnio a, b ir c punktais (teisė ir galimybė be diskriminacijos ir nepagrįstų ribojimų dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus, balsuoti ir būti išrinktam bei reikalavimas, kad kiekvienam piliečiui bendromis lygybės sąlygomis būtų prieinama savo šalies valstybės tarnyba), R. Paksas skundžiasi dėl *inter alia* su jo pašalinimu iš Prezidento pareigų apkaltos proceso tvarka susijusių padarinių, t. y. dėl apkaltos proceso tvarka jam pritaikytos konstitucinės sankcijos, kurios turinį sudaro ir asmens, šiurkščiai pažeidusio Konstituciją, sulaužiusio priesaiką, pašalinimas iš užimamų pareigų, ir iš to išplaukiantis draudimas tokiam asmeniui ateityje užimti tokias Konstitucijoje numatytas pareigas, kurias asmuo gali pradėti eiti tik po to, kai duoda Konstitucijoje numatytą priesaiką. Šiuo požiūriu, remdamasis Pakto 25 straipsnio a, b ir c punktais, R. Paksas Žmogaus teisių komitetui skundžiasi, kad negali būti renkamas Respublikos Prezidentu, Seimo nariu, negali užimti Konstitucinio Teismo teisėjo, Aukščiausiojo Teismo teisėjo, Apeliacinio teismo teisėjo, kito teismo teisėjo, Vyriausybės nario, valstybės kontrolieriaus pareigų, t. y. negali užimti jokių Konstitucijoje nurodytų pareigų, kurių ėjimo pradžia pagal Konstituciją yra susieta su Konstitucijoje numatytos priesaikos davimu.

³ Teismo sprendimų vykdymą reglamentuoja Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. gegužės 10 d. patvirtintos Sprendimų ir taikių susitarimų sąlygų vykdymo priežiūros taisyklės, pagal kurias tinkamas sprendimo, kuriame konstatuojamas Konvencijos pažeidimas, įvykdymas gali reikšti ir: 1) atitinkamas **individualiąsias priemones**, siekiant nutraukti Teismo nustatytą pažeidimą ir, kiek tai įmanoma, atitaisyti jo padarinius (*restitutio in integrum*); 2) atitinkamas **bendrąsias priemones**, siekiant užkirsti kelią naujiems panašioms pažeidimams arba nutraukti besitęsiančius pažeidimus.